

УКРАЇНСЬКА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

Кремень В.Г.
(Київ, Україна)

Проблема якості української освіти нині постає як ніколи гостро і виявляє себе в різних аспектах. Розв'язання її потребує повної мобілізації теоретико-методологічного та методичного потенціалу Національної академії педагогічних наук. Причини відомі й мають насамперед цивілізаційний характер. Вони не раз обговорювалися на методологічних семінарах і Загальних зборах Академії. Зокрема, вчора відбувся методологічний семінар, присвячений професійному розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів.

З-поміж основних цивілізаційних викликів, що зумовлюють наші дії, зазначу такі.

По-перше, невпинна глобалізація, що охоплює всі сфери суспільства і спричиняє не лише взаємозбагачення і взаємозалежність людства, а й загострення конкуренції між країнами, націями, окремими громадянами в процесі їх зростаючої взаємодії, географічної та економічної мобільності.

По-друге, змінність, що прогресує у будь-якій сфері діяльності, основу якої становить інноваційний тип розвитку. При цьому глобалізація спричиняє синергетичний ефект нелінійного розвитку, що є потужним фактором прискорення змін.

Демократизація та гуманізація сучасних суспільств, і це, *по-третьє*, зумовили піднесення значення окремої людини, посилили вимоги до її особистої компетентності та самодостатності.

По-четверте, інноваційний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в умовах посилення глобалізації спричинив формування нового цивілізаційного феномену – мережного суспільства: утворення й поширення у віртуальному просторі творчих об'єднань і колективів людей, які в такий спосіб досягають високої ефективності у спільній діяльності.

Зазначені та інші цивілізаційні зміни зобов'язують переосмислити та переоцінити завдання сучасної освіти і, насамперед, відповісти на запитання, яка освіта є якісною в нових умовах. Узагальненою відповіддю буде: освіта, що забезпечує розвиток особистості, здатної на відповіді, адекватні викликам часу. Конкретніше це означає наступне.

Перше. Звична, традиційна освіта, спрямована на навчання людини на все життя, в умовах зростання динамізму розвитку людства має поступитися освіті, що формує фундаментальну особистісну компетентність – здатність навчатися впродовж життя. Адже умови життя радикально змінюються навіть упродовж існування одного покоління. Якісна освіта має формувати потребу в постійному саморозвитку особистості за допомогою формальної, неформальної та інформальної освіти – від народження й упродовж життя.

Друге. Освіта має ефективно формувати прогресивні й перспективні цінності та життєві пріоритети, що сприятимуть успішній орієнтації і продуктивній діяльності у знанневому суспільстві, де пріоритетною сферою впливів на людину є інформаційна, з потоками цілеспрямованої інформації, що постійно збільшуються. Поколінню, що підростає, потрібна світоглядна

підготовка, формування громадянської позиції, патріотизм, розуміння проблеми національної єдності.

Третє. Якісна освіта – людиноцентрована освіта, що дає змогу враховувати сутнісні індивідуальні характеристики, розкривати та розвивати задатки й обдарування кожної дитини і на цій основі забезпечувати максимальну реалізацію її потенціалу, формувати професійно компетентну й кваліфікаційно конкурентну особистість.

Четверте. Якісна освіта покликана якомога раніше формувати самостійність і самодостатність людини, спроможність діяти автономно і відповідально, ефективно поповнювати й творчо застосовувати набуті компетентності.

П'яте. Якісна освіта має намір виховання інноваційної особистості, здатної до сприйняття й творення змін, спроможної до досягнення потреби в інноваціях та їх продукування.

Шосте. Якісна освіта має бути прогностичною, навчати з випередженням, формувати людину, спроможну передбачати й проектувати своє майбутнє.

Сьоме. Якісна освіта – це відкрита освіта, здатна до самовдосконалення, неперервної модернізації та інновацій, потенційно спроможна на відповіді, адекватні цивілізаційним викликам.

У конкретних діях треба почати з визнання того, що шлях до якісної освіти, враховуючи багатоаспектність проблеми, не лежить в одній площині, а має принаймні кілька принципових різноспрямованих векторів, що зумовлено сутнісною багатовимірністю поняття якості.

ДО ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Топузов О.М.
(Київ, Україна)

Соціальне співробітництво в системі загальної середньої освіти тісно пов'язано з соціальним партнерством у сфері освіти, яке можна визначити як «принцип діяльності суб'єктів колективних трудових відносин у галузі охорони праці і як правовий інститут», тобто «сукупність норм, що регламентують відносини між соціальними партнерами – трудовими колективами освітніх закладів, замовниками освітніх послуг та їхніми представниками (профспілки та ін.) і роботодавцями (керівниками освітніх закладів) та їх представниками, між об'єднаннями зазначених суб'єктів щодо регулювання відносин у галузі охорони праці найманих працівників і споживачів освітніх послуг та вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» [9, с. 314]. Однак не варто зводити соціальне співробітництво в системі загальної середньої освіти лише до специфічних проявів соціального партнерства в зазначених освітніх організаціях, адже йдеться не тільки й не стільки про соціально-економічні інтереси й становище освітян як найманих працівників. Оскільки освіта – це сфера духовного виробництва, учасники якого перебувають в тривалих соціальних і правових відносинах (12-річний строк навчання), то соціальне співробітництво є значно складнішим і ширшим явищем. Так само не варто повністю ототожнювати соціальне співробітництво з педагогікою співробітництва, яка «оформилася